

Oslo, 15. februar 2019

Til Nærings- og fiskeridepartementet

Evaluering av mineralloven – innspill

Vi viser til rapporten «Evaluering av mineralloven. Innstilling fra et utvalg oppnevnt av Nærings- og fiskeridepartementet», og muligheten til å komme innspill til rapporten.

Norsk Friluftsliv representerer de 17 største frivillige friluftslivsorganisasjonene i Norge med til sammen rundt 950.000 medlemskap og rundt 5.000 lokale lag og foreninger. En av hovedoppgavene for Norsk Friluftsliv er å ivareta allemannsretten og det enkle og naturvennlige friluftslivets vilkår i Norge, herunder lover som har betydning for natur- og friluftsliv.

Bakgrunn

Regjeringen ønsker å legge til rette for gode rammebetingelser for mineralnæringen, og satt ned et utvalg som fikk i oppgave å evaluere dagens minerallov. Utvalget har levet sin rapport og har kommet med forslag til endringer i loven.

Innledning

I den siste tiden har vi fått alarmerende rapporter om utviklingen i naturens tilstand. Blant annet er det beregnet at verdens dyrebestander er redusert med rundt 50 % de siste 40 årene. Den samlede vekten av insekter er anslått til å minke med 2,5 % i året, dvs at det vil være svært lite insekter igjen om 100 år. Reduksjon av klimagassutslippene går ikke raskt nok og vi er på rask vei mot en temperaturendring på 3-4 grader, noe som vil få katastrofale følger.

Denne utviklingen gjelder også i Norge. I evalueringen av plan- og bygningsloven, EVAPLAN, som ble lagt fram før jul står det blant annet: *«Både arealstatistikk, tidligere studier og våre studier i EVAPLAN tyder på at hensynet til naturmangfold og jordvern ikke ivaretas i så stor grad som lovgivers intensjon har vært. Dersom hensynet til naturmangfold og jordvern bedre skal ivaretas i planleggingen, peker vi derfor på tre komplementære hovedgrep.»* Disse tre hovedgrepene er:

1. Styrke plansporet: Blant annet ved å synliggjøre naturmangfold som et hensyn som skal ivaretas, krav om arealregnskap, juridisk bindende regionale planer og vurdere reglene for innsigelse i et bredere perspektiv.
2. Styrke rettsvernet gjennom materielle krav: Verken naturmangfoldloven, kulturminneloven, friluftsløven eller reindrifsløven vil legge særlige begrensinger for andre myndigheters adgang til å gi tillatelse til utbyggingstiltak utenfor verneområder. Det tas derfor til orde for å innføre materielle krav som sikrer at formålene i de andre lovverkene etterleves av forvaltningen.
3. Uavhengig kontrollorgan: I dag skjer kontrollen av forvaltningen stor sett av forvaltningen selv, noe som tilsier at det er et behov for et uavhengig kontrollorgan slik at allmennheten har en reel mulighet til å overprøve vedtak som berører miljøet og miljøinformasjon.

Et tydelig eksempel på at hensynet til miljøet ikke tillegges nok vekt er tillatelsen til gruvedrift i Repparfjorden, der det er gitt konsesjon til å dumpe enorme mengder gruveavfall i en nasjonal laksefjord.

Vi anerkjenne samtidig samfunnets behov for mineraler. I utvinningen av mineraler må det imidlertid tas hensyn til at dette er en ikke-fornybar ressurs og som medfører store irreversible naturinngrep, støy, støv og store mengder gruveavfall. Det er derfor viktig at mineralvirksomheten skjer på en måte som tar hensyn til natur, miljø, friluftsliv, klima og andre interesser, og en ny minerallov må derfor styrke rettsvernet for naturmangfoldet gjennom materielle krav, jf. punkt 2 ovenfor.

Behov for en ny minerallov

Dagens regulering av tilgangen til mineralressurser er en historisk arv importert fra utlandet på 1500-tallet, og skiller seg klart ut fra reguleringen av andre naturressurser i Norge. Norsk Friluftsliv er derfor enig med utvalget i at gjeldende system ikke er tilpasset dagens situasjon og at det er behov for omfattende endringer og modernisering av loven slik at den bli tilpasset dagens utfordringer.

Rapporten fra utvalget tar for seg mange temaer innenfor mineralutvinning. Norsk Friluftsliv vil først og fremst ta for oss ting vi mener er viktig for natur, miljø, friluftsliv. En ny minerallov må derfor rammes inn på en måte som sikrer mineralvirksomhet innefor bærekraftige rammer. Dette mener vi må omfatte blant annet følgende:

- Det reelle behov for mineralet må veies opp mot konsekvensene for natur, miljø, friluftsliv, klima og andre viktige interesser. Bærekraftig utvikling og hensynet til natur, miljø, friluftsliv og klima må derfor inn i formålsparagrafen i en ny lov.
- Mineralutvinning må fortsatt omfattes av planlegging etter plan- og bygningsloven.

Loven må videre:

- Sikre en uavhengig og reell konsekvensutredning, der også de samfunnsøkonomiske konsekvensene må utredes nøye.
- Forsterke hensynet til natur, miljø, friluftsliv og klima i loven.
- Avvikle prinsippet om bergfrihet og innføre en et konsesjonsbasert prinsipp der myndighetene kan velge mellom flere søkere.
- Sette krav til konsesjonssøkernes kompetanse, både på drift og miljø m.m.
- Sikre urfolks rettigheter.
- Sette krav om mineralutvinning uten avfall, dvs sette krav til at mest mulig av det som tas ut av berget skal bruke som ressurs, og at restmasser skal fylles tilbake i gruva.
- Sette krav til opprydding og restaurering av landskap og naturmiljø etter endt gruvedrift, samt økonomisk garanti for at dette faktisk vil skje.
- Unngå dagbrudd og at mest mulig skal skje ved underjordisk drift.
- Ha klart forbud mot dumping i sjø og vann, unntatt i tilfeller der ikke-forurensede masser kan brukes til moloer og liknede.
- Bruke gebyrer og avgifter, herunder naturavgift, på en måte som fremmer miljøvennlige løsninger og hindrer miljøskadelige tiltak.

Vennlig hilsen
Norsk Friluftsliv

Lasse Heimdal
generalsekretær

Hans Erik Lerkelund
fagsjef naturforvaltning